

Tõnis Lukas: kultuuritöötajad ootavad õigusega iga-aastast palgatõusu

Kultuuriministri sõnul võiks edaspidi kultuurielu arendamisse kaasata rohkem eraraha. 275 miljoni euro suurune kultuurielarve on riigikogule üle antud. Saab selle summaga rahul olla?

Tegime konservatiivse eelarve. Kui vaadata kogu Euroopat ja ka maailma, siis on meie fiskaalkultuur endiselt konservatiivne. Siin on palju piike murtud ja süüdistatud valitsust laristamises, aga tegelikult tegime teiste riikidega võrreldes küllalt kidura kasvuga eelarve. Ka pärast seda on meie laenukoormus Euroopa Liidus kõige madalam. Kaalusime väga iga kulutust, üldises plaanis jäime selle juurde, et võtta laenu võimalikult vähe. Kuid ka kasina eelarve tingimustes saime kultuurile päris olulised eelarveread sisse.

Kultuur võib olukorraga rahul olla. Kui arvestada ka selleaastast 25-miljonilist kriisipaketti, siis on 2021. aasta enam-vähem sama. Selle aasta põhieelarve oli paarikümne miljoni võrra väiksem, kui tuleb järgmise aasta oma, vahe on umbes 7,5%. Tõsi, asutustel tegevuskulud ei tõuse, tuleb hakkama saada majanduskulude ja palgafondiga eelmise aasta tasemel, aga temaatilised prioriteetid õnnestus saada eelarvesse sisse. Näiteks laulu- ja tantsupeo traditsiooni jätkumiseks protsessis osalevate kollektiivide juhtide palgatoetus 2,7 miljonit eurot. See oli prioriteet, teisiti ei saanud.

Rääkides kultuuritöötajate viimase viie aasta jooksul kenasti tõusnud alampalgast, kas see siis järgmisel aastal ei tõuse?

Üldist palgafondi tõusu ei olnud võimalik tekitada ja nii on see üle riigi. Tegevuskulud üldisemalt ja selle sees palgakulud ei tõuse. See aga ei tähenda, et asutused ei saa oma asutuse sees palgaotsuseid vastu võtta. Eeldust jah riik ei saa tekitada.

Millest oli eelarveläbirääkimistel enim kahju?

Kõige enam teeb muret just palgafondi küsimus. Kõrgharidusega ja muud kvalifitseeritud kultuuritöötajad ootavad õigusega iga-aastast palgatõusu. Loodetavasti saame järgmisel aastal maksulaekumised paremaks, majandus taastub ja palgakasv samuti.

Kuidas kevad Eesti kultuurile mõjus? Millises majanduslikus seisus praegu ollakse?

Sügisel on teatri- ja kontserdielu taas aktiivselt käima läinud. Ka 750 inimese täituvuse piir ei mõjuta negatiivselt peaaegu ühtegi statsionaarset saali. Eri omandivormides teatrid saavad tegevust jätkata, publikut on piisavalt, sel aastal eelarved täituvad. Tulusid

epl.delfi.ee

12.10.2020 00:05

Kristi Helme

31000

Tõnis Lukas

Kultuuriminister

Kultuuriministeerium

Tallinna Linnateater

Rahvusoper Estonia

Teater

on nii palju kui korrigeeritud eelarved ette näevad. Plaanid olid aasta alguses suuremad, aga eriolukorra ajal tuli abipakettide käiku panekuks küsida korrigeeritud eelarve, mille võrra sissetulekud vähenesid. Need lubavad kõigil tööd jätkata.

Selle aasta lõpuni on asi hea, kuid kui kriis peaks jätkuma lisakitsendustega, on asi hapu. Siis tuleb mõelda lisapaketi peale.

Kas ükski suurem teater ei ole kinnipanekuohus?

Riigieelarveliselt kärpida pole plaanis, toetused jätkuvad järgmisel aastal selle aasta tasemel. Probleemid võivad tekkida siis, kui planeeritud omatulu ei täitu, näiteks muuseumitel. Selle arvel tuleb plaane korrigeerida. Erakontserdikorraldajate olukord on tõsisem. Nemad peavad oma tegevuses tegema radikaalsemaid muudatusi. Avasime aasta lõpus neile ka lisatoetusvooru, neid saame toetada ka turismisektori toetuste meetmest.

Milline on „Kultuur 2030” pikemaajalisem kultuuripoliitiline plaan?

Kuna riigi strateegiat „Eesti 2035” on täiendatud kultuuri puudutava osaga, ja peamises motoski on sõnastatud rahvuse, kultuuri ja keele hoidmise eesmärk, siis pole otsest vajadust eraldi riigikogus heakskiidetava kultuuripoliitika põhialuste lisadokumentide järele. Üldine dokument – „Eesti 2035” – on olemas ja see läheb ka varsti riigikogusse arutellu. Küll aga on sinna juurde vaja teha detailsem arengukava, kus kõigi valdkondade suunad, millest saaks tuletada eelarvelisi vajadusi, oleks kirjas. Seda arengukava me praegu teeme. Saame kasutada ka põhialuste dokumendi projekti, mis oli meil juba peaaegu valmis. Sellest arendame välja ka arengukava.

Mida peaks meie kultuurielus muutma?

Rohkem võiks kaasata erasponsoreid, luues neile soodsamaid tingimusi: maksusoodustusi ja tulumaksuvabastust sponsorisummadelt. See, kui eraraha kultuuri tuleks, annaks leevendust ka riigieelarvele. Ent annetamine pole praegu soodne tegevus, soodustustega oleks eratoetused kultuurile kindlasti suuremad. Üks tasand oleks MTÜ-d, kes tegelevad kultuurivaldkonnas ja on registris, kus saavad annetustel soodustust. Praegu saadakse soodustust ainult kuni 1200-eurose annetuse pealt aastas. Selle piiri võiks tõsta 6000 euro peale. Teiseks võiksid kultuurkapitalile antud eratoetused olla tulumaksuvabad.

Järgmist aastat see teema ei puuduta. Eelarvedebatis me selleni ei jõudnud, aga lähen sellega edasi.

Kuidas on kollektiivide juhtide toetusega edaspidi? Milliseid summasid on vaja ülejäärgmisel aastal ja sealt edasi?

Summa edaspidi suureneb. Oleme kindlad, et kui uus süsteem algab, muutub ka kvalifikatsiooni taotlemine ja tõstmine populaarsemaks. Organisatsioonid ja omavalitsused hakkavad tegema juhendajatega korrektseid lepinguid ning suureneb toetusele kvalifitseeruvate juhendajate hulk. Samamoodi oli treeneritoetusega, mis samuti suurendas huvi kvalifikatsiooni tõsta ja vormistada töölepinguid. Treenerite tase ja sotsiaalne kindlustunne suurenes hüppeliselt. Loodame sama efekti.

Seega rahvatantsurühmade juhid ei pea edaspidi tööd tegema sooja käepigistuse, siira tänu ja kommikarbi eest?

Jah, loodame seda. Koori-, orkestri- ja tantsujuhi amet muutub ametiks nagu iga teine. Praegu läheb kollektiivjuhtideks õppima vähe noori ja kui nad lõpetavad, siis ellu astudes selgub, et see polegi päris amet. Seepärast nad ei lähegi tööle ja otsivad teise eluala. Praegu on meil ainult 15% alla 35-aastaseid juhendajaid, järelkasv on vaja kindlustada.

Milles seisneb kultuuriuuringute tugirahastamine?

Teine oluline punkt on eelarves eesti keele ja kultuuri uuringute tugirahastamise tekitamine kolme miljoni euro ulatuses. See on Eesti humanitaaria tugirahastus [kultuuriministeeriumilt](#), mitte praegusele süsteemile alternatiivse teadusrahastuse ülesehitamine. Eesti temaatikaga seostuvate uuringute tugirahastamine on uus asi, loodan, et saame sellega Eesti humanitaariale suurt tuge pakkuda. Partner on teaduste akadeemia humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakond, sealt tuleb ekspertiis.

Klassikaliste loomevaldkondade hulgast tõstisime esile filmitootmise. Eesti film on väga heal järjel, vaatajate hulk on proportsionaalselt suurenenud ja see näitab Eesti filmi kvaliteeti. Teisalt on head ajad seotud EV100 filmitellimustega, nüüd on need lõppenud ja rahastamine langes absoluutarvudes. Et tõsta rahastamine tagasi toonasele tasemele, oli vaja kolmemiljonilist tõusu. Ent seekord pole toetus orienteeritud konkreetsele temaatikale nagu EV100 puhul. Eesti filmi instituudi jagatav raha on puhtalt vabale loominguks.

Kas kolmemiljoniline toetus filmile on ühekordne?

Loodan seda baasi säilitada ka järgmistel aastatel.

Mis saab Paljassaare filmilinnakust? Kas see on lükkunud kaugemasse tulevikku?

Ma pole viimaste kuude arengutega kursis, aga Tallinna linn oli väga huvitatud ja see peaks järgmisel aastal valmima. Riigi osaks

saab rendimaksete tasumisel abistamine. Tallinna linn paneb linnaku püsti.

Arhitektuurimälestiste seisukorra parandamiseks on eelarves ette nähtud miljon eurot. Millistel eeldustel sellele eelarvereale taotleja kvalifitseerub?

Muinsuskaitse all olevaid objekte on palju ning on tekkinud remondi ja korrastamise võlg. Osa on ka hävimisohus. Mitmed eraomanikud tahaksid hoone korda teha, aga ei suuda seda muinsuskaitseenõuete tõttu. On õiglane, kui riik toetab neid pärandi hoiul. Toetamise eeldus on, et hoone peab olema muinsuskaitse all. Nõuded muudavad korda tegemise kallimaks, aga meie huvi on stimuleerida omanikke kulutust ette võtma. Eraomandis võivad olla mõisad, muud arhitektuurimälestised, vanad koolimajad, talud, ka nõukogudeaegsed ehitised.

Samal ajal tekib küsimus, kas riik peaks toetama eraomandi korda tegemist.

See on põhjendatav just muinsuskaitseenõuetega ja sellega, et sellise objekti säilimine on ka ühiskonna huvides.

Aga kohustust lubada inimesi näiteks turismi eesmärgil neile hoonetele ligi ei ole?

Seda saab lepingulistelt sätestada. Kui omand on kujunenud viimastel aastakümnetel, siis sellistel puhkudel, näiteks kui mõnda mõisa müüdi, võis ligipääsetavus olla müügitehingu tingimus. See on tihti ka omanike huvides, et ta saaks seal avalikke üritusi korraldada jne. Riigil ja muinsuskaitsele on omanikega päris hea koostöö. Järjest suurem osa omanikke mõistab, et see on väärtus, mille eelmised põlvkonnad on nende kätte usaldanud. See annab omandile lisaväärtust, mitte vastupidi.

See, et eraomanikku toetatakse, on lääne ühiskonnas tavaline. Näiteks Inglismaal on selline süsteem National Trust. On selliseid väärtusi, mida luuakse ühiskondlikult koos. Põhimõtteliselt kasutame ju eraomanikku, et asi alles jääks, avalik sektor ei suuda igat asja käigus hoida. Objekt säilib paremini siis, kui seal on elu sees.

Raha on eraldatud ka paljude spordirajatiste ehitamiseks, näiteks sisehallid ja Hiiu maale spordikeskus. Siin tekib taas igivana küsimus betoonist ja inimressursist. Kas esimesse liiga palju ei saa pandud?

Valitsuse üldine lähenemine kriisile on olnud selline, et majandust tuleb elavdada. Ehitustegevus on see, mis elavdab. Ka tööhõivet ja maksulaekumisi. Teiseks annab see võimaluse valmida objektidel,

mis kohe töösse lähevad ja hakkavad ühiskonnale tagasi tooma. Jah, kokku mahuvad 37 miljoni euro ulatuses järgmise aasta riigieelarvesse ka kultuuri- ja spordirajatised. Näiteks Linnateatri kallinemise kinni maksmine koostöös Tallinna linnaga. Aga nüüd on kindel, et Linnateatri ehituse epopöa jõuab ükskord lõpule. Kui mitu korda on juba oldud ehitamise lävel. Läänemere kunstisadama ehitus saab samuti riigieelarvest tuge...

Läänemere kunstisadam on riiklikult oluliste kultuuriobjektide rahataotluste nimekirjas, kuid saab riigieelarvest 500 000 eurot. Kuidas ta mõlemasse nimekirja sattus?

Meie järgmise aasta eraldiste nimekirjas on ka Tallinna kunstihoone, mis saab 3,5 miljonit eurot, seega võib ka selle asutuse mainitud nimekirjast maha tõmmata. Tegelikult on paljud eelarve taotlejad pannud riigi investeeringute pingeritta ka oma taotluse. Need on väga erimoelised. Osa neist on projekti tasemel, mõnel pole veel õieti konkreetset ideedki, on vaid nimi. Mõnel võib kopa kohe maasse lüüa. Kui arvestada, et kultuurkapitali kaudu rahastamise pingerida, mida praegu kultuurikomisjon koostab, algaks alles 2024. aastal, siis mitut objekti see ei rahuldaks. EAS on juba ligi kaks miljonit Läänemere kunstisadama jaoks välja käinud, ehitusleping on sõlmitud. Järelikult tuleb ehitada, ei saa neli aastat oodata. Põhikorpus tuleb praegu valmis ehitada.

Tegelikult on Mark Soosaare riigikogule esitatud projekt suurem. Peale Läänemere kunstisadama loomise on seal ka ühe uue muuseumi pindade loomine. Aga kunstisadama enda esimese etapi saab Pärnu linna, riigi ja EAS-i raha abil valmis teha.

Mark Soosaare senine majandamisoskus on olnud kaheldava väärtusega – suur rendivõlg, mille kohta ta lihtsalt keeldus eelmisel nädalal Eesti Ekspressi küsimustele vastamast. Kõike kokku võttes ei jää muljet, et see raha läheb õigesse kohta ning kõik saab tehtud ja ka hiljem käiku jääb...

Eks Pärnu linn ja Mark Soosaar peavad asjad selgeks rääkima. Kuidas majandada, kellele kuulub maa, kellele hiljem hoone jne. Mina näen Läänemere kunstisadama idees perspektiivset ideed Pärnule ja Eesti kunstile. Riik osaleb Pärnu linna palvel. Riigieelarves on esimese etapi valmimiseks investeeringusumma endiselt olemas. Muidugi peab asi olema korrektne ning loodan, et Pärnu linn, uue kunsti muuseum ja Mark Soosaar on head partnerid.

Pärnu on suvepealinn. Kuidas võiks selles asutuses külastatavust prognoosida ülejäänud üheksal kuul?

Pärnu on üks Eesti suuremaid linnu ja kunstihuvilist publikut on seal terve aasta. Läänemere kunstisadama kaubamärk on suunatud rahvusvahelisele koostööle ja kunstielule. Kindlasti pälvib see tähelepanu ka suvel turistide siia toomisel kultuuri- ja kunstiturismi osana. Tõesti, paadid, mis on paviljonidena planeeritud, saaksid olla avatud suvel, sügisel ja kevadel. Talveks tuleb need kai äärde paigutada. Põhikorpus kalda peal tegutseb aasta läbi. Kohalik kunstielu vajab ka häid ideid, Mark Soosaarel need on.

Mis saab Pärnu uue kunsti muuseumist?

See oleneb pigem Pärnu linnast ja Mark Soosaarest. Riik saab olla toetaja.

Rahvuskooper Estonia oli rahalisi raskusi juba enne eriolukorda...

Neid asutusi, kes rõõmsalt teatavad, et nende eelarve on piisav, pole väga palju. Vähehaaval on võimalik eelarvepositsiooni ka asutuse sees parandada. Loomulikult Estonia on oma spetsiifilisemad probleemid ja mingid kulud, mis polnud kellegi süü, kuid mis tuli teha personali või lavastuste asjus. Neist tekkinud lünka tuleb tagantjärele katta. Midagi ületamatut seal pole.

Eeldatavasti on siis uuel juhul muu hulgas hea finantsdistsipliin.

Ka senine juht oli finantsasjades, omatulu teenimises jne tugev. Suurt kombinaati on raske käimas hoida, kui raha peale ei tule. Aga küllap jätkuvad ka Estonia head ajad.

- ÄÄREJUTT -

RIIGIEELARVE

13,1

miljardit eurot on eelarve kulude ja investeeringute maht 2021. aastal.

11,2

miljardit eurot on tulude maht.

0,275

miljardit eurot on plaanide järgi kultuurieelarve.

- PISITEKST -

-

Sügisel on teatri- ja kontserdielu taas aktiivselt käima läinud.

-

Eesti temaatikaga seostuvate uuringute tugirahastamine on uus asi.

-

See, et eraomanikku toetatakse, on lääne ühiskonnas tavaline.

-

Eks Pärnu linn ja Mark Soosaar peavad asjad selgeks rääkima.